

Et første streif av det å bli voksen?

En høstkveld i slutten av november i 62 var vi ute og lekte. Det hadde vært en halvhjertet runde med "stein og troll" uttafor Guntvedthuset. Noen av oss var "troll" og andre var "stein". "Fristedet" var den høye trappa til butikken. Steinene løp som frie omkring og det var trollene som skulle slå borti dem og si "stein". Da måtte de stå helt stille til andre frie steiner kom og befridde dem. Etter hvert ble det mange steiner som ventet på hjelp og trollene fikk

vanligvis kontroll til slutt. Dette var en lek som trente opp både kondisjon, finter og samhandling.

Når en skulle leke "stein og troll" og det var kaldt vær så var det en kjempefordel å ha gode "labber". Det var jeg som oftest utstyrt med. Min moder tøvde labber og min fader slo til med rester av "rotorduker" fra flotasjonsanlegget. Disse dukrestene var ypperlige til sole. Når det ble mildvær ble labbene bløte og den pålimte "rotorduk-sola" løsnet. Da måtte en trekke seg diskret tilbake med såla i lomma og ofte var sokken også utslitt og en forkjølelse var like om hjørnet. Alderen på både meg og mange av de andre var såpass høy at det hele nok var en mellomting mellom lek og vennlig delta-gelse for å bli mange nok.

Venneflokket var i ferd med å gå i oppløsning for kvelden. Noen hadde ugjorte lekser hengende over seg, andre hadde lovet å komme inn da det ble mørkt.

Rett overfor Guntvedthuset var Jonassenhuset. Finn Jonassen hadde delvis tatt over butikken og fornyet med å selge et av tidens store produkter: televisjonsapparatet. De var utstilt i de store vinduene på begge sider av døra og de var tilkoblet og sto på. På det viset reklamerte dette nye monstret for seg sjøl. Men om reklamen ble

god eller dårlig er mer uklart.

I denne perioden ble Tron-senderen ferdigmontert. Den skulle liksom bli tv'ens gjennombrudd i Nord-Østerdalen. Men monteringen tok tid og det ble mye prøving og feiling. Den tekniske kvaliteten på sendingene varierte stort den første tida. "Snøskurene" gikk jevnt over skjermen. Av og til ble det helt umulig å klare opp i det en mente å se. Var det noe som faktisk skjedde, men var uklart gjengitt, - eller var det ren fantasi ut fra tilfeldige biter i svart og kvitt som en sjøl konstruerte sammenhenger i? Om sendinga kom fra Tron, eller var produsert i eget hode, var usikkert, men vi korrigererte raskt når snøskurene letnet og Oslo-versjonen sto klarere fram igjen.

Jeg husker godt skøyteløperen Per Ivar Moe komme rett ut av ei snødyngde, produsert av Tron-senderen eller vårherre, og inn i min og mine kameraters bevissthet på et skøyteløp på Hamar. Han hadde vi tro på! Men i ærlige stunder, med hånden på hjertet, tror jeg at hans spesielle skarpe ansiktstrekk var som skapt for tv'ens gjennombruddstid. Det var mulig å fastslå hvem som var Per Ivar Moe, og ingen andre, når flere av skøyteløperne var samlet i svarte og kvite trikaer, skøyteis og snøkanter. Han hadde ansikt for svart-kvittens gjennombrudd.

Kameratflokket var skrumpet inn til bare Viggoene. Viggo Nor og Viggo Sør. Kanskje nølte vi mer enn mange andre med leksene. Vi trivdes i hverandres selskap, og det var først mange år senere at det ble avklart at vi hadde mye felles, også dysleksi. Men det visste vi ikke da.

Vi la merke til at tv'ene til Jonassen var uvanlig klare, vi krysset veien og ble stående med nesen mot den kalde glassruta og stirre inn i det elektroniske snøskavet.

Der inne kjørte en stor åpen personbil gjennom ei gate med folk på begge sider. Så krabbet folk opp på bilen fra flere sider. I et lynglimt ser jeg Jaqueline Kennedy trykke sin manns hode mot sitt eget bryst. Så hennes ansikt med to desperat fortvilte øyne opp mot himmelen. Så det hele i reprise flere ganger.

Lyden rakk ikke ut gjennom det tjukke utstillingsvinduet. Men en flimrete engelsk tekst utryddet all tvil: President Kennedy var skutt.

Plutselig kjente jeg at det skjedde noe med meg. Jeg hadde sett på tv'en at Kennedy ble myrdet og jeg hadde tolket sendingen gjennom et fremmed språk. Ære være Haugan!

Nå kom jeg til å springe hjem for å fortelle min moder og fader den store nyheten.

Og de kom til å høre på meg og ta meg på ramme alvor!

Viggoene vekslet bare noen oppklarende ord, så løp vi hjem.

Jeg løp mellom de mørke Guntvedt-husene, sendte en takk til utelyset ved garasjen, spurtet opp gjeilen forbi Lina og Cornelussen og inn grinda, som en måtte passe seg for, fordi det var jernstolper.

Men på denne løpeturen, følte jeg at jeg løp inn i starten på voksenlivet. Jeg forsto at jeg kom til å bli tatt imot nesten som voksen når jeg kom inn. Og det ville bli noe nytt.

Jaqueline Kennedys øyne og blick har blandet seg med to andre persons øyner og blick.

Mange år senere stiltes jeg overfor et bilde av en desperat vietnamesisk kvinne som stirret opp mot oss fra en grå elv. Hun hadde barna sine omkring seg i elva. Kom hun til å overleve? Hvor skulle hun gå i land? Det var krig på begge sider. Bildet prydet mange studenthybler i starten på 70-åra.

Det siste øyeparet er min faders. Da sitter vi tett inntil hverandre på Tynset sjukehus i starten på 90-åra og forstår begge at det snart er slutt for hans del.

Jaqueline's blick ble for meg tolket som desperat fortvilelse i sammenheng med individuell kjærlighet. Den despe-

rate vietnamesiske kvinnen stirret mot oss på vegne av hele det vietnamesiske folket og krevde at vi skulle ta politisk parti.

Min faders blick var et farvel fra de lykkelige formende 50-åra og et klart politisk direktiv for framtida: *"Er noen sultne i denne verden, – så er det noe galt med fordelinga. Gjør noe med det!"*

Men i 62, – da var det Jaqueline, da. Blikket altså!

Viggo Stuedal
lektor
Vinkelvn. 12
2500 Tynset

*Fra Per Magne Grues fotosamling. Bygging av Estensvold bru RV3 Kvikne, 1955/57.
Repro: MiNØ 100506.*